

Vyjít ven z fakultních poslucháren a doprovázet veřejnou debatu hlasem akademické obce

„Máme morální povinnost předat dál něco z toho, co zde vyvádáme,“ říká Jakub Múčka, student východoevropských studií na FF UK a předseda spolku Online encyklopedie migrace, z. s. V rozhovoru přibližuje, jakým vývojem studentský projekt původně prošel a jaké má ambice.

Kde se vzal impuls pro spuštění projektu? Do jaké podoby se od té doby vyvinul?

Původní idea vzešla od studentů, kteří se na podzim 2015 vrátili z dobrovolnické mise na Balkáně, kde pomáhali uprchlíkům. Chtěli jsme vytvořit online vzdělávací projekt pro širší laickou veřejnost, který bude zaměřený na syrské uprchlíky, a kultivovat tak díky němu aktuálně probíhající debatu. V té často docházelo nejen k nálepkování a předsudkům, ale chyběl i sám seriózní výklad toho, co dělají tito lidé kdesi na louce v Srbsku, odkud že přišli, jaký příběh s sebou nesou i co je nakonec onen tolik obávaný islám.

První verzi webu se základní podobou hesel jsme spustili v lednu 2017 v rámci výročí Palachova týdne. Pohnutky byly tehdy více aktivistické: pojďme rychle zpracovat téma syrské migrace a nějak to dopadne. Během prvního roku jsme se však shodli, že je potřeba přejít do profesionální, dlouhodobé a plně systematické akademické platformy, kterou by mohli standardně využívat také novináři či učitelé při výuce na středních školách. To už je aktuální podoba, která má zajistit model skutečně odborně-výkladového interaktivního slovníku k tématu migrace v současném světě. Nyní zahajujeme proces,

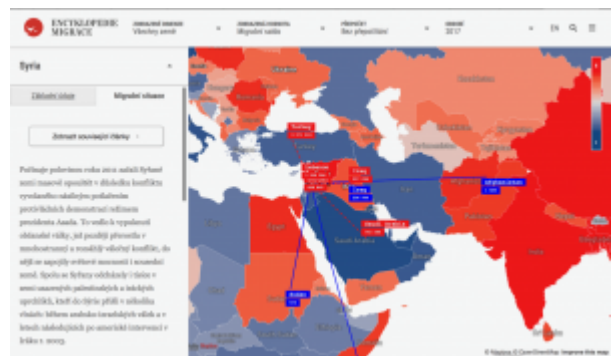
kdy bychom chtěli novou encyklopedii zajistit finančně a autorsky a začít ji dále postupně rozvíjet o systematické zpracování jednotlivých tematických celků, jako situace v jednotlivých vybraných regionech, nadnárodní jevy či teoretické pojmy.

Celá Encyklopedie by nakonec měla postupně přejít do anglické verze, která bude verzí primární. Jen tak můžeme do projektu přizvat také zahraniční akademiky a spolu s nimi v budoucnu snad i celé univerzity.

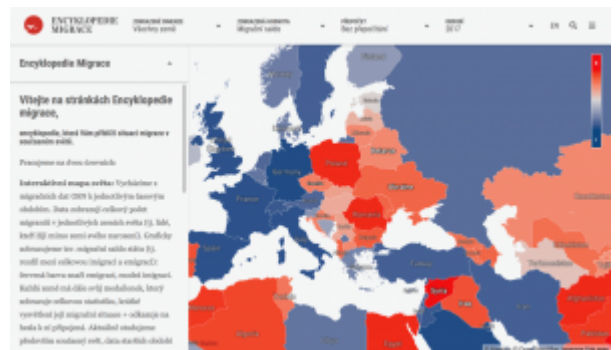
Jaká jsou hlavní témata webu?

Dosud jsme se zaměřovali primárně na migraci směřující do Evropské unie a ptali se, kdo jsou ti, kteří sem přicházejí, a co se děje v zemích, odkud pochází. Provádíme tedy strukturální analýzu podmínek v regionu – zajímá nás politická, právní, ekonomická i environmentální situace, včetně historických kořenů současných dějů, tedy studium tzv. push faktorů v širším kontextu dané země. Podobně sledujeme pull faktory, dopady a společensko-politické reakce v jednotlivých evropských zemích. Tuto základní úroveň analýzy jevů doplňujeme interdisciplinární teorií migrace. Dostávají se tam tak nejen jednotlivá areálová studia a antropologická témata, ale také teorie lidských práv, otevřeně společnosti, náboženského fundamentalismu nebo autoritářství.

V nově upravené verzi webu, kterou jsme spustili přibližně před měsícem, již plně vycházíme z migračních statistik OSN a migraci nesledujeme obecně ani kolektivně, ale vždy z hlediska každé jednotlivé země. Ukazuje se, že fakticky nic jako světová migrace neexistuje, každá země má svůj jedinečný příběh a své vlastní problémy a témata. Podle migračního salda rozdělujeme země světa do několika stupňů podle toho, zda v daných zemích převažuje emigrace, nebo imigrace. Z toho vyplývá, na jaké oblasti se bude třeba nejvíce zaměřit. Pak následuje zmíněný systematický výklad situace v dané zemi.

V čem se web liší od Wikipedie? Čím je jedinečný?

Na rozdíl od Wikipedie je web uzavřený, autorizovaný a s recenzovanými texty. Zároveň pracuje s interaktivní mapou světa, systematickým tříděním jednotlivých hesel a do budoucna bohatým multimediálním obsahem – výkladovými animacemi, infografikou, krátkými dokumentárními filmy a příběhy lidí, které chceme přebírat od specializovaných organizací. Vedle standardního citování zdrojů je důležitá také doprovodná rešerše sekundární literatury u každého hesla, včetně odkazů na klíčové monitorující zprávy nevládních a mezivládních organizací. Tím se web stává pomyslnou křižovatkou umožňující laickému čtenáři základní orientaci v problematice.

Snažíme se vytvořit kvalitativní zdroj pro popularizaci vědy aplikovanou na současné problémy světa a zároveň dodržovat všechny standardy vědecké práce. To je ona původní motivace: vyjít ven z fakultních poslucháren, předat veřejnosti něco z toho, co vyvádáme, a doprovázet tak veřejnou debatu hlasem akademické obce. Nejde o žádný think-tank ani aktivistický projekt, usilujeme o nestrannou univerzitní platformu pro popularizaci humanitních a společenských věd.

Co je aktuálně vaším cílem?

Projekt je stále v pomyslné pilotní verzi, což se odvíjí od prostředků, které se nám daří získávat. Podáváme žádosti o granty, zapojujeme se do výzev, oslovujeme soukromý sektor a nadační fondy. V případě zajištění dlouhodobého financování provozu i honorářů jsme však již schopni zahájit pravidelnou tvorbu hesel v jednotlivých tematických souborech. V tom nám také velmi vypomáhají jednotlivé partnerské fakulty, včetně naší FF UK.

Aktuálním krátkodobým cílem je zažádat si o oficiální akreditaci ISSN. Web by tak získal statut odborného popularizačního a vzdělávací časopisu a přispěvatelé by díky tomu dostali možnost vykazovat jednotlivá hesla jako svou publikační činnost v oblasti třetí role univerzity. V současnosti také dále plánujeme systematické základní zpracování vybraných regionů světa.

Kdo jsou autoři obsahu?

Autory jednotlivých hesel mají být výhradně specialisté v oboru; akademici, studenti pod jejich vedením či odborníci z praxe. Výhledově plánujeme vytvoření externí vědecké rady projektu, která by byla hlavním garantem kvality a důvěryhodnosti celkového obsahu. Zde chceme dát prostor všem partnerským fakultám projektu.

Náš spolek *Online encyklopedie migrace, z.s.* se pak na projektu podílí pouze koordinčně. Pod vedením pedagogů a expertů z praxe koordinujeme práci akademiků a studentů, budujeme technickou platformu, rozdělujeme témata a redigujeme jednotlivé texty tak, aby interdisciplinární celek encyklopedie držel pohromadě.

Jak probíhá výběr témat?

Naši oboroví redaktoři, zpravidla doktorandi, zadávají a revidují témata, která je potřeba zpracovat vzhledem k oborovému i centrálnímu hesláři. Každý jednotlivý text poté podléhá redakční práci centrálního jazykového redaktora a v

případě potřeby se externě překládá do angličtiny.

Kdo zajišťuje neutralitu obsahu?

Dohled na nestrannost se snažíme zajistit institucionálně: autorizace hesel, recenzování vybranými akademiky, standardní zdrojování a odkazy na základní studijní literaturu, redakce hesel a v budoucnu snad také instituce externí vědecké rady.

Co dalšího kromě webu projekt přináší?

Především se snažíme navázat dlouhodobou spoluprací s vybranými online médii, zejména veřejnoprávními. Cílem je, aby novináři běžně využívali naše hesla ve svých textech. Aby na web odkazovali, používali hypertextové odkazy a podobně.

Hlavní sekundární aktivitou využívající práci s webem jsou potom odborné workshopy na středních školách, které formou e-learningových aktivit učí studenty pracovat s našimi hesly. Jednotlivé výjezdy doprovází krátký odborný výklad tématu z úst akademika či doktoranda. Na základě workshopů poté vytváříme metodiky k jednotlivým tématům jako fake news, úvod do migrace, výklad situace v jednotlivých regionech světa, výklad jednotlivých náboženských systémů. A to vše takovým způsobem, aby se naše Encyklopedie mohla stát dlouhodobým zdrojem materiálů, které budou moci středoškolští učitelé během výuky standardně využívat.

Když autoři nepřijdou sami, jak je získáváte?

Někdy se podaří zapojit do projektu přímo celou katedru či ústav formou tvůrčích seminářů – studenti píší hesla v rámci svých seminárních prací, které by jinak neměly další využití. Jejich učitelé pak hesla garantují. Hesla následně sami nabízíme novinářům, doprovázíme nevládní organizace v jejich vzdělávacích a informačních kampaních a sami propagujeme na sociálních sítích.

Každé heslo se jeho autorovi snažíme honorovat také finančně.

V závislosti na aktuálních možnostech 700 až 1000 Kč, v případě anglického překladu navíc dalšími 500 Kč. Doktorandi by mohli v budoucnu uvítat možnost vykazování si textů v rámci své publikační činnosti.

Motivací je dnes stále častěji také aktivní naplňování tzv. třetí role univerzity. Uvědomění si, že úkolem akademika není jen výzkum a výuka, ale také povinnost doprovázet společnost kolem nás a předat jí něco z výsledků vlastního bádání. Ne každý má z časových důvodů možnost nastudovat si tolik materiálů k tématům, kterými se zde na fakultě odborně zabýváme. Máme téměř až morální povinnost něco z toho předat dál pro kultivaci debaty a rozšíření povědomí o kontextu dílčích jevů.

Právě v roce 2016 mohla intenzivnější účast akademiků významně přispět ke kvalitě veřejné debaty: racionalizovat ji, jednotlivá fakta zasadit do kontextu a dále expertně vyložit, analyzovat jednotlivé zkratkovité závěry a nebezpečné demagogie a pomoci v přesnější práci s jednotlivými termíny. Dnes kupříkladu s chybným zaměňováním slov uprchlík, ekonomický migrant a nucená migrace. K migračním otázkám byli a jsou do médií jako experti často zváni politici – a v mnoha případech jen proto, že novináři nemají kam se obrátit. Politici jsou po ruce a ochotní vystoupit, zatímco akademici často nevnímají jako tolik důležité jít o „svém“ tématu mluvit do televize, kde přirozeně dostanou třeba jen tříminutový prostor a kde hrozí zkreslené vyznění. Když ale toto místo nepřijmeme, vždy jej zabere někdo jiný.

Online encyklopedie migrace:

Projekt existuje výhradně v online verzi na stránce: www.encyclopediaofmigration.org. Jeho posláním je dlouhodobě rozvíjet interaktivní, odborně-výkladový slovník soudobé migrace ve světě. Ve spolupráci s univerzitami chceme vytvořit unikátní akademickou platformu, která bude široké veřejnosti nabízet základní důvěryhodnou orientaci v současném světě kolem nás – pohledem migrace.

Projekt je vytvářen organizací Online encyklopedie migrace, z.s., ve spolupráci s Filozofickou fakultou Univerzity Karlovy, Fakultou humanitních studií UK, Fakultou sociálních studií UK, Evangelickou teologickou fakultou UK, Právnickou fakultou UK a Filozofickou fakultou Masarykovy univerzity. V případě zájmu o jakékoliv zapojení se do projektu či pouze další informace prosím neváhejte autory kontaktovat na info@encyclopediaofmigration.org.

Jakub Múčka (*1993) je studentem 2. ročníku nmgr. programu východoevropských studií na FF UK. Odborně se zabývá studiem ruské náboženské filosofie, dále obecně moderní křesťanskou filosofií. Od roku 2016 působí jako předseda spolku *Online encyklopedie migrace, z.s.*